

Paweł SCHMIDT

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

ZAMACHY STANU W EGIPCIE (2013) I W TURCJI (2016) – PODSTAWY SUKCESU I PRZYCZYNY PORAŻKI

Abstrakt:

Zamach stanu jako zjawisko polityczne w perspektywie XXI w. przechodzi swoisty renesans. Spośród licznych prób jedne kończą się sukcesem (np. Egipt w 2013 r., Tajlandia w 2014 r.), podczas gdy inne prowadzą do porażki (Ekwador 2001 r., Turcja 2016 r.).

Celem opracowania jest odpowiedź na pytanie: Jakże są przyczyny przegranej puczystów w Turcji w 2016 r. oraz zwycięstwa w Egipcie w 2013 r.? Ze względu na nieznaczną liczbę publikacji dotyczących teoretycznych aspektów omawianego zagadnienia pomocniczo niezbędne będzie również wyklarowanie odpowiedzi na pytanie czym właściwie jest zamach stanu oraz różne jego odmiany?

Podstawą sukcesu egipskich zamachowców były zarówno problemy gospodarcze, wewnątrzspołeczne konflikty o podłożu religijnym i kulturowym, jak dominująca rola armii w przestrzeni społecznej i politycznej tego kraju. Zaś niepowodzenie tureckich wojskowych w lipcu 2016 r. wynikało przede wszystkim ze stopniowo ograniczanego wpływu sił zbrojnych na życie polityczne Turcji w okresie rządów AKP tj. od 2002 r. Dodatkowo systemowe usytuowanie wojska jako swoistego „strażnika dziedzictwa Ataturka” w okresie względnej stabilności ekonomicznej i społecznej ograniczyły możliwości operacyjne zbuntowanej części armii.

Słowa kluczowe: Egipt, Turcja, zamach stanu.

Kreacja najwyższych organów władzy państwowej może mieć bardzo różnorodny kształt i charakter. W samych tylko państwach demokratycznych mamy do czynienia z różnymi procedurami wyłaniania głowy państwa, metodami głosowania na kandydatów do parlamentów krajowych lub regionalnych, i na wyborze władz samorządowych. Jednak, zarówno procedury demokratyczne nie zawsze są przestrzegane¹, jak również sama demokracja nie zawsze jest podstawową formą sprawowania władzy w danym państwie. Marek

¹ Democracy Index 2015. Democracy in an age of anxiety. A report by The Economist Intelligence Unit, źródło: <http://www.eiu.com/public/>, dostęp dnia: 28.12.2016 r.

Schmidt, P., Zamachy stanu w Egipcie (2013) i Turcji (2016) - podstawy sukcesu i przyczyny porażki, Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 86-94.

Bankowicz (2009, s. 9) dostrzega również dwie inne metody dochodzenia do steru władzy w państwie: dziedziczenie i zamach stanu. Zamach stanu, jak pisze, „jest kwintesencją uzurpatorstwa politycznego, władzę zdobywa się bowiem w tym przypadku z zastosowaniem siły i potem również siłą wymusza się posłuch”.

Jak wskazują Jonathan M. Powell i Clayton L. Thyne w okresie 1950-2010 na całym świecie doszło do 457 prób zamachów stanu, z czego 227 było udanych, co stanowi 49,7% (J.M. Powell, C.L. Thyne, 2011, s. 255). Najwięcej zamachów było w Afryce - 169 prób, z czego 87 udanych, oraz w Ameryce Południowej - 145 prób, w tym 70 udanych zakończonych sukcesem (*Ibidem*). W drugiej dekadzie XXI wieku próby zamachów stanu wciąż mają miejsce. Przykładami są tu udany pucz w Egipcie na przełomie czerwca i lipca 2013 r. oraz zakończona niepowodzeniem turecka próba zamachu 15 lipca 2016 r.

Obiektywna charakterystyka obu tych państw jest bardzo podobna: opóźniona gospodarka, młode i bardzo ludne społeczeństwo, wysoki stopień militaryzacji oraz nakładów zbrojeniowych, konflikty etniczne i religijne, niestabilni politycznie sąsiedzi. Z tego powodu autor podejmuje się próby analizy podstaw sukcesu oraz przyczyn porażki spiskowców odpowiadając na pytanie badawcze: Jakie są przyczyny przegranej puczystów w Turcji w 2016 r. oraz zwycięstwa w Egipcie w 2013 r.? Pomocniczo niezbędne będzie również wyklarowanie odpowiedzi na pytanie czym właściwie jest zamach stanu oraz różne jego odmiany?

W celu uzyskania odpowiedzi konieczne jest przyjęcie odpowiedniej ścieżki badawczej, której podstawą jest analiza teoretycznych aspektów zamachu, począwszy od jego definiowania. Następnie omówione zostaną wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania funkcjonowania każdego z państw. Autor świadomie pominie kwestię analizy przebiegu obu wydarzeń, gdyż są to kwestie praktyczne i techniczne, zaś założeniem niniejszego tekstu jest systemowe ujęcie faktów w odniesieniu do teoretycznych ustaleń w zakresie badań nad nielegalnym przejmowaniem władzy.

Konieczne wydaje się również postawienie tezy badawczej, iż podstawą sukcesu egipskich zamachowców z gen. Sisi na czele była zapaść gospodarcza, narastające konflikty etniczno-religijne, oraz pełna eksploatacja życia politycznego i systemu politycznego Egiptu przez siły zbrojne tego kraju. Z kolei podstawami niepowodzenia w Turcji w lipcu 2016 r. były wzrastająca koniunktura gospodarcza w perspektywie kilkunastoletniej, peryferyjność konfliktu turecko-kurdyjskiego oraz około-systemowe funkcjonowanie sił zbrojnych Turcji, których rola polityczna, w ujęciu długoterminowym, została wydatnie ograniczona.

Zamach stanu – operacjonalizacja pojęcia

Encyclopaedia Britannica określa zamach stanu (ang. *coup d'etat*) jako: „Nagle, siłowe obalenie istniejącego rządu przez niewielką grupę ludzi.

Schmidt, P., Zamachy stanu w Egipcie (2013) i Turcji (2016) - podstawy sukcesu i przyczyny porażki, Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 86-94.

Podstawowym warunkiem zamachu stanu jest kontrola nad ogółem lub częścią sił zbrojnych, policji i pozostałych struktur militarnych². Dostrzegalnym założeniem *sine qua non* autorów jest kontrola struktur siłowych w państwie przez spiskowców oraz ich udział w realizowanym przedsięwzięciu. Z kolei w języku polskim określenie tego zjawiska jest mniej precyzyjne, co ukazuje Słownik Języka Polskiego PWN. Pomiędzy trzema synonimicznymi hasłami: zamach stanu, pucz, przewrót, pojawiają się różnice nie tylko semantyczne, lecz również znaczeniowe. Bowiem zamachem stanu jest tu: „próba przejęcia władzy w państwie siłą”, puczem: „zamach stanu dokonany przez grupę wojskowych”, zaś przewrotem: „nagła, niespodziewana zmiana władzy w państwie, często dokonywana z pomocą wojska”³. Pojawia się więc znacząca różnorodność znaczeniowa, gdyż pierwsza definicja określa jedynie wydarzenie lub próbę jego realizacji, tworząc kanon znaczeniowy. Druga z kolei zawęża to wydarzenie do określonej grupy spiskowców. Trzecia zaś określa przebieg i warunkuje możliwość wykorzystania sił zbrojnych bez zobligowania znaczeniowego. Bolesław Balcerowicz wykorzystuje zunifikowaną definicję tych określeń jako „naglej, siłowej i nielegalnej zmiany rządu, zazwyczaj przy użyciu armii” (Balcerowicz 2010, s. 64). Nie mniej zamach stanu niepoparty (lub kierowany) przez siły zbrojne, lub też przeprowadzony bez ich aprobaty tudzież neutralności, nie ma racji bytu, o czym pisze M. Bankowicz (*Op.cit.*, s. 93-95). Autor ten określa współczesne rozumienie zamachu stanu jako: „zaplanowane i zorganizowane, nagłe obalenie istniejącej władzy politycznej z pogwałceniem obowiązujących zasad prawnych i konstytucyjnych, któremu towarzyszy użycie siły lub groźba sięgnięcia po nią” (*Ibidem*, s. 31). Podkreśla w ten sposób znaczenie nielegalności podejmowanych działań oraz ich sprzeczności z aktualnym kształtem funkcjonowania systemu politycznego państwa. Nie mniej nie warunkuje pojęcia zamachu stanu bezwzględnie z udziałem sił zbrojnych w jego przeprowadzeniu. Co więcej M. Bankowicz uważa, iż pojęcie puczu (oraz mniej znanych *pronunciamento*⁴ i pretorianizmu⁵) jest bezwzględnie powiązane z bezpośrednim udziałem armii lub kierowaniem procesem nielegalnego przejęcia władzy w państwie. Pisze on bowiem, że puczu dokonuje sformalizowana struktura wojskowa, dowodzona jednolicie, której lider jest zwierzchnikiem części sił zbrojnych, lecz nie ich ogółu (*Op.cit.*, s. 34). Jest to sprzeczne z faktami w przypadku wydarzeń w Turcji w 1980 r., gdzie późniejszy prezydent gen. K. Evren był Szefem Sztabu Generalnego, jak i w Egipcie w 2013 r., gdzie gen. A.

2 Źródło: <https://www.britannica.com/topic/coup-detat>, dostęp w dniu: 06.12.2016 r.

3 Źródło: <http://sjp.pwn.pl/szukaj/>, dostęp w dniu: 06.12.2016 r.

4 *Pronunciamento* jest charakterystyczną dla Ameryki Południowej formą zamachu stanu o zrytualizowanym kształcie, którego następstwem jest przejęcie władzy przez wojsko i utworzenie junty. Jego początki sięgają XIX w. (Lutwak, 1969, s. 22).

5 Forma całkowitej zwierzchności sił zbrojnych nad funkcjonowaniem systemu politycznego, gdzie „wojsko otwarcie wyraża chęć przejęcia władzy w państwie” (Herbut 2015).

Schmidt, P., Zamachy stanu w Egipcie (2013) i Turcji (2016) - podstawy sukcesu i przyczyny porażki, Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 86-94.

Sisi (Minister Obrony i Szef Sztabu Generalnego) reprezentował ogół struktur militarnych danego państwa.

Trudnościom definicyjnym ulegają również zagraniczni autorzy, na co wskazują wspomniani już J.M. Powell i C.L. Thyne. Przeanalizowali oni 14 różnych sposobów badania i definiowania zamachów stanu wyróżniając ich cele, wykonawców i taktyki działania. Sami zaś zaproponowali by próbę zamachu stanu definiować jako: „nielegalną i jawną próbę obalenia władzy wykonawczej przez elity wojskowe, lub inne, przy użyciu aparatu państwowego” (*Op.cit.*, s. 249-252). Edward Luttwak zaś w swoim *Podręczniku zamachu stanu* pisze o zamachu stanu w kontekście spisku wymierzonego w rząd przy użyciu drobnych elementów aparatu państwowego, w celu pozbawienia go kontroli nad całością państwa (Luttwak 1969, s. 24). Z kolei David Robertson w *Słowniku Polityki*, określa zamach stanu jako obalenie rządu przez wojsko lub z jego użyciem, w okresie niepokojów społecznych i niepewności politycznej, w sposób nagły i gwałtowny czego efektem jest jedynie zmiana grupy rządzącej. Ten badacz całkowicie separuje pojęcia zamachu stanu i puczu, atomizując całą kategorię badań (Robertson 2009, s.513).

Dlatego też koniecznym wydaje się również przyjęcie, iż dla niniejszego tekstu wiążącą będzie następująca definicja: ***Zamach stanu (pucz i przewrót) to zakończona sukcesem nagła, siłowa i nielegalna próba zmian personalnych w obrębie egzekutywy przeprowadzona przez siły zbrojne lub ich część, przy wykorzystaniu sprzyjających warunków społecznych, ekonomicznych oraz politycznych.*** Takie rozumienie tego pojęcia umożliwia uniknięcie błędów znaczeniowych, wskazuje wykonawców i adresatów (zapewnia klarowność pojęcia), określa sposób działania puczystów oraz obiektywne warunki umożliwiające wprowadzenie swoich planów w życie.

Uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne

Każde państwo jako element ładu regionalnego i ogólnoswiatowego ulega licznym czynnikom egzogenicznym wpływającym na kształt jego funkcjonowania w wielu aspektach. Niejednokrotnie państwa próbują samodzielnie określać swoją pozycję na arenie międzynarodowej, jednak jest ona ostatecznie składową wielu elementów wynikających z sąsiedztwa, uczestnictwa w organizacjach międzynarodowych i/lub sojuszach różnego typu. Zewnętrzne uwarunkowania funkcjonowania, zarówno Egiptu, jak i Turcji wykazują kilka cech wspólnych. Oba państwa są bowiem sworzniami geopolitycznymi, leżąc przy ważnych szlakach komunikacyjnych. W przypadku Turcji jest to szlak czarnomorski oraz wschodnia część basenu Morza Śródziemnego. Z kolei na terytorium Egiptu znajduje się Kanał Sueski, będący najkrótszą drogą morską, dla handlu między krajami Europy i Azji. Warto pamiętać, że ok. 98% światowego transportu handlowego odbywa się drogą morską (Kubiak 2007, s. 202).

Schmidt, P., Zamachy stanu w Egipcie (2013) i Turcji (2016) - podstawy sukcesu i przyczyny porażki, Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 86-94.

W obu przypadkach są to kraje budujące swoją pozycję międzynarodową w oparciu o regionalne organizacje międzynarodowe lub bezpośrednio sojusze dwustronne. Turcja jest członkiem NATO z drugą w Sojuszu najliczniejszą armią (Balcerowicz, *Op.cit.*, s. 95; Dzisiów-Szuszczykiewicz 2012, s. 68), aspirującym - przynajmniej w założeniu - do struktur Unii Europejskiej. Odgrywa ona niebagatelną rolę w trakcie kryzysu migracyjnego, będąc swoistym buforem bezpieczeństwa dla Europy. Egipt z kolei od samego początku funkcjonowania Ligi Arabskiej dominuje w jej pracach. Nie mniej intensywna jest współpraca Egiptu z krajami europejskimi, ale przede wszystkim z USA, gdzie odbywa się ona także na szczeblu militarnej wymiany technologii i wsparcia finansowego ze strony silniejszego partnera⁶.

Jednocześnie oba państwa zmagają się ze znacznymi trudnościami wynikającymi z generalnej niestabilności regionu Bliskiego Wschodu i Afryki Subsaharyjskiej. Turcja znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie tzw. Państwa Islamskiego i objętej działaniami wojennymi Syrii. Dodatkowo tureckie władze otwarcie wspierają rebeliantów walczących z prezydentem Baszarem Al-Asadem. Pomimo trudności i kilkumiesięcznego kryzysu politycznego Turcja w przeciwieństwie do krajów europejskich rozwija zaś relacje, szczególnie ekonomiczne z Rosją, co może wpływać stabilizująco na gospodarkę. Egipt z kolei znajduje się w otoczeniu krajów niestabilnych – Libii, która jest państwem upadłym, Sudanu Północnego, będącego w pełzającym konflikcie zbrojnym z południowym sąsiadem i również w bezpośredniej bliskości Syrii.

Jednak główne różnice pomiędzy oboma badanymi podmiotami znajdują się wewnątrz tych państw. Egipska gospodarka znajduje się w głębokiej recesji. Została ona jeszcze dodatkowo pogłębiona przez następstwa tzw. arabskiej wiosny oraz brak odpowiedniego zarządzania finansami państwa podczas dwuletniego okresu przejściowego tj. od obalenia Hosniego Mubaraka do obalenia Mohameda Mursiego. Co więcej, rosnące bezrobocie w tym wybitnie młodym społeczeństwie zwiększało nastroje niezadowolone społeczne (Barany 2011, s. 31-32). Ponadto gospodarka oparta w znacznej mierze o turystykę zanotowała liczne straty wynikające z obniżenia poziomu bezpieczeństwa. Nie mniej warto dostrzec, że jednym z najważniejszych podmiotów w obszarze egipskiej gospodarki narodowej jest jego wojsko. To właśnie siły zbrojne skupiające ok. 800 tys. żołnierzy tworzą niemal 1/3 egipskiej gospodarki. Co więcej zapewniają pracę dla wielu setek tysięcy kolejnych osób. Ponadto kontrolują wszystkie strategiczne podmioty gospodarcze (Sayigh 2012). Z perspektywy ekonomicznej są (podobnie jak duchowieństwo w średniowiecznej Europie) jedyną realną ścieżką rozwoju kariery. W tym miejscu należy przypomnieć, że wszyscy dotychczasowi egipcjacy

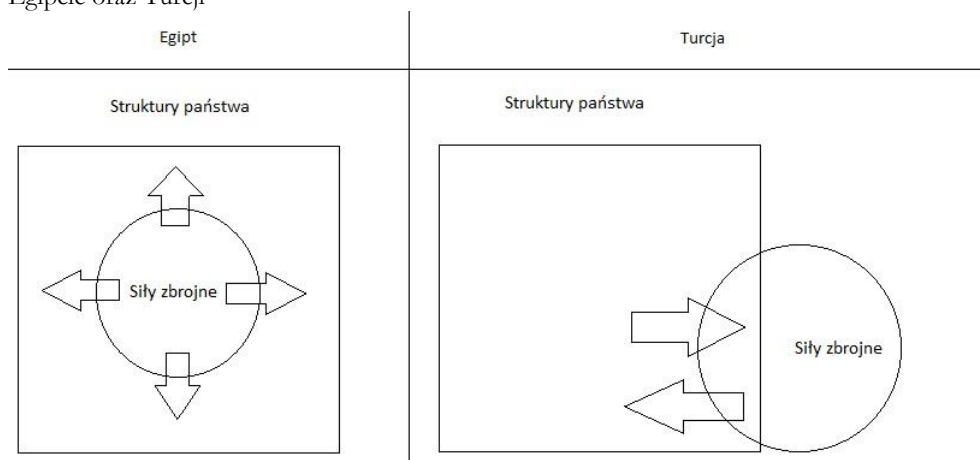
⁶ Zob.: J.M. Sharp, *Egypt: Background and U.S. Relations*, February 25, 2016, Źródło: <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL33003.pdf>, dostęp: 28.12.2016 r.

Schmidt, P., Zamachy stanu w Egipcie (2013) i Turcji (2016) - podstawy sukcesu i przyczyny porażki, Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 86-94.

prezydenci obejmowali w pierwszej kolejności najwyższe stanowiska w ramach struktur militarnych (Affan 2016, s. 3).

Z kolei w przypadku Turcji kwestie gospodarcze są tymi, które stabilizują państwo, ponieważ w perspektywie lat 2002-2016 tureckie PKB wzrosło niemal 3-krotnie⁷, co bezpośrednio przekłada się na wzrost zamożności całego społeczeństwa, uwzględniając nawet współczynnik Giniego. Ma to bezpośrednie odzwierciedlenie w wyborczych wynikach rządzącej od 2002 r. Partii Rozwoju i Sprawiedliwości (AKP), która w kolejnych wyborach zdecydowanie wygrywała ze swoimi opozycyjnymi konkurentami (Bieńk 2013). Co więcej, siły zbrojne Turcji nie odgrywają w gospodarce tego państwa aż tak dominującej roli jak ma to miejsce w Egipcie. Nie mniej budżet wojskowy Ankarę jest jednym z największych na świecie (ok. 40 mld USD)⁸. To daje tureckiej armii znaczne możliwości operacyjne oraz możliwość korzystania z nowoczesnych technologii.

Rys. 1. Wizualizacja sposobu funkcjonowania sił zbrojnych w obrębie struktur państwa w Egipcie oraz Turcji

Źródło: Opracowanie własne autora.

Jednak systemowa rola sił zbrojnych w Turcji była w okresie rządów Recepta Tayyipa Erdogana stale ograniczana – początkowo poprzez zmiany konstytucyjne wynikające z dążeń w przyłączenia się do struktur UE, a później jawnie ograniczające samodzielność działania armii jak np. afera Ergenekon (Schmidt 2014, s. 165). Dodatkowo liczne zmiany kadrowe w strukturach siłowych tj. również w policji zwiększyły zakres wpływów AKP w tym, do niedawna, autonomicznym obszarze funkcjonowania państwa, którego organa z zewnątrz sprawowały funkcje kontrolne wobec władzy cywilnej (Satana 2008, s. 382). Struktury siłowe przejmowały więc rolę swoistego strażnika dziedzictwa

⁷ Źródło: <http://data.worldbank.org/country/turkey>, dostęp: 28.12.2016 r.

⁸ Zob. <http://www.globalfirepower.com/defense-spending-budget.asp>, dostęp: 28.12.2016 r.

Schmidt, P., Zamachy stanu w Egipcie (2013) i Turcji (2016) - podstawy sukcesu i przyczyny porażki, Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 86-94.

Ataturka i miały prawo do interwencji w jego obronie (Affan, *Op.cit.*, s. 3). Uprawnienie to wykorzystano aż 4-krotnie, i to w sposób skuteczny. Z kolei systemowa rola wojska w Kairze po obaleniu H. Mubaraka nie została ograniczona w najmniejszym nawet stopniu. Wciąż w składzie rządu egipskiego z teką ministra obrony zasiadał szef Sztabu Generalnego, mając autonomiczną kontrolę nad strukturami siłowymi. Wynikało to z pełnej infiltracji oraz, jak to określił M. Affan, pełnej kolonizacji wszelkich struktur państwa (*Ibidem*, s. 5).

Należy również wspomnieć o aktualnych uwarunkowaniach społecznych wewnątrz tych państw. Czynnikiem ten wydaje się być dość istotny. W Turcji bowiem konflikt społeczny ma miejsce wyłącznie na linii etnicznej, gdzie mniejszość kurdyjska od kilku dziesięcioleci domaga się poszerzenia praw, a nawet niepodległości. Co więcej konflikt ten można określić mianem wewnętrznego konfliktu peryferyjnego, bowiem społeczność kurdyjska jest skoncentrowana na wschodnim obszarze przygranicznym. Pomimo licznych aktów terroru nie destabilizują one wewnętrznie państwa, a sam konflikt ulegał wygaszaniu.

W wyniku przeprowadzonych analiz wykazano słusność przedstawionych na wstępie założeń. Zgodnie z nimi podstawą sukcesu egipskich zamachowców były zarówno problemy gospodarcze, wewnątrzspołeczne konflikty o podłożu religijnym i kulturowym oraz dominująca rola armii w przestrzeni społecznej i politycznej tego kraju. Zaś niepowodzenie tureckich wojskowych w lipcu 2016 r. wynikało przede wszystkim z regularnie ograniczanego wpływu sił zbrojnych na życie polityczne Turcji w okresie rządów AKP tj. od 2002 r. Dodatkowo systemowe usytuowanie wojska jako swoistego „strażnika dziedzictwa Ataturka” w okresie względnej stabilności ekonomicznej i społecznej ograniczyły możliwości operacyjne zbuntowanej części armii.

Literatura

- Affan, M., 2016, *Comparing the Failed Coup Attempt in Turkey with the Coup in Egypt*, Al Sharq Forum, Expert Brief World Politics.
- Balcerowicz, B., 2010, *Siły zbrojne w stanie pokoju, konfliktu, wojny*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Bankowicz, M., 2009, *Zamach stanu. Studium teoretyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Barany, Z., 2011, *Comparing the Arab Revolts: the role of the military*, Journal of Democracy, 22/(4).
- Bieniek, K., 2013, *System partyjny Republiki Turcji w latach 1950-2011*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa.

Schmidt, P., Zamachy stanu w Egipcie (2013) i Turcji (2016) - podstawy sukcesu i przyczyny porażki, Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 86-94.

Democracy Index 2015. Democracy in an age of anxiety. A report by The Economist Intelligence Unit (źródło: <http://www.eiu.com/public/>).

Dzisiów-Szuszczkiewicz, A., 2012, *Sukcesy i porażki „anatolijskiego tygrysa” – wyzwania dla polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Turcji*, „Bezpieczeństwo Narodowe”, I, Nr 21.

Herbut, M., 2015, *Instytucjonalny, społeczny i polityczny wymiar pretorianizmu tureckiego*, „Atheaneum. Polskie Studia Politologiczne”, Vol. 46.

Kubiak, K., 2007, *Działania sił morskich po drugiej wojnie światowej*, Wyd. „Książka i Wiedza, Warszawa.

Luttwak, E., 1969, *Coup d'etat: A practical handbook*, Alfred A. Knopf, Inc., New York.

Powell, J. M., Thyne, C. L., 2011, *Global instances of Coups from 1950 to 2010: A New Dataset*, „Journal of Peace Research” Vol. 48(2).

Robertson, D., 2009, *Słownik polityki*, Wydawnictwo Sic!, Warszawa.

Satana, N. S., 2008, *Transformation of Turkish Military and the Path to Democracy*, „Armed Forces & Society”, Vol. 34, No. 3.

Sayigh, Y., 2012, *Above the state: The Officers' Republic in Egypt*, The Carnegie Papers, Washington, D.C.

Schmidt, P., 2014, *Turecka armia i jej pozycja w państwie w okresie rządów premiera Recepta Tayyipa Erdogana*, Przegląd Geopolityczny, Tom 9.

Sharp, J.M., 2016 February 25, *Egypt: Background and U.S. Relations*, Congressional Research Service, Washington, D.C.

<https://fas.org/>.

<http://data.worldbank.org/>.

<http://www.globalfirepower.com/>.

<http://sjp.pwn.pl/>.

<https://www.britannica.com/>.

<http://www.eiu.com/public/>.

<https://www.osw.waw.pl/>.

<http://www.tvn24.pl/>.

Coups d'etat in Egypt (2013) and Turkey (2016) – base of the success and the causes of failure

Coup d'etat as a political phenomenon in perspective of the 21st century passes specific kind of renaissance. Numerous attempts ended with success (Egypt 2013, Thailand 2014), as well as with failure (Ecuador 2001, Turkey 2016).

Schmidt, P., Zamachy stanu w Egipcie (2013) i Turcji (2016) - podstawy sukcesu i przyczyny porażki, Przegląd Geopolityczny, 20, 2017, s. 86-94.

The paper purpose is to answer the research question: what are the reasons of the putchists failure in Turkey in 2016, and of the triumph in Egypt in 2013? Because of lack of publications concerning coup d'etat theoretical aspects it will be necessary to clarify answer about these concept's defining.

Author claims that the base of Egyptian putchists success were economic stagnation, internal social conflicts with religious and cultural groundwork, as well as the dominating role of the army in social and political space of this state. While Turkish military's failure on July 15th 2016 mostly resulted from the fact, that the influence of Turkish army was consequently reduced during the period of the AKP governments, that is to say from 2002. Moreover the systemic location of the armed forces as the Atatürk legacy's guardian in term of economical and social stability was limited along with the operational capacity of revolting part of the army.

Key words: Egypt, Turkey, coup d'etat.